

Skogsarbeiderdagene 1975 i Elverum.

(Manuskript.)

Få yrkesgrupper har i vår tid opplevd så store forandringer i arbeidsforhold, livsvilkår og sosial stilling som våre skogsarbeidere. Vegene har gått fra utrygghet og urett til organisasjonsrett og ordnede arbeidsvilkår, fra fattigdom og kummerlige livsvilkår til økonomisk likestilling med andre grupper, fra yrkesmessig og sosial nedvurdering til sosial jevnbyrdighet. Skogsarbeiderne kan i første rekke takke seg selv for disse omveltninger som er skjedd i løpet av en mannsalder. Med støtte fra eldre arbeiderorganisasjoner kjempet de under bitter strid selv fram sin organisasjonsrett og sine krav om anstendige arbeidsvilkår, om skikkelige husvær i skogen og om trygdeordninger som tok rimelig hensyn til deres spesielle arbeidsforhold.

Den tekniske utvikling har virket med til å skape nye vilkår for felling og barking, kjøring og langtransport, sesongarbeide og pendling. Ny teknikk har gjort det mulig å redusere antall årsverk i skogbruket til det halve i løpet av de siste 10 - 15 år. Produksjonen pr. arbeider er økt hurtigere enn i de fleste næringer. De 10 - 12 tusen skogsarbeidere

i dag driver fram nær like mye tømmer for salg som 30 tusen gjorde i 1950- og 1960-årene.

Moderne arbeidsmidler, skogsveier og nye hogstmetoder har ført til betydelig effektivisering i skogbruket. Maskinkraft har betydd en avlastning av menneskelig slit. Skogsveier og bedre transportforhold har gjort de gamle skogskoier overflødige. Det gir skogsarbeideren mer tid sammen med familien i moderne husvær og med mer allsidig og sunnere kosthold.

Skogsarbeideren har mer enn mange andre yrker følt seg som en fri mann. Han er ikke bundet til et produksjonsopplegg gjennom mange ledd som vi finner det i industrien. Resultatet av hans arbeidsdag er hans eget verk. Han rår selv over sin arbeidsdag, som tar til og slutter når han selv bestemmer det. Hans arbeidsplass er ikke i lukkede, støyende eller røykfylte rom. Få andre har som skogsarbeideren nær kontakt med naturen og alt levende liv. Skogsdrift og dyrelivet i skogen har levd side om side i generasjoner. Med en rimelig omtanke vil sameksistens mellom naturliv og menneskelig økonomisk virksomhet kunne fortsette.

Det er skjedd en enorm bedring i skogsarbeiderens arbeidsvilkår. Hans arbeidsdag byr på verdier som vi i vår tid har kommet til å sette stadig mer pris på. Likevel skal vi være fullt klar over de særlige vansker som denne yrkesgruppe står overfor. De følger delvis nettopp av effektiviseringen og driftsomleggingen. Moderne produksjonsutstyr letter menneskets fysiske

innsats, men krever samtidig økt tempo i produksjonen. Arbeidet blir mer oppjaget og føles stressende. Transportutstyret krever betydelige kapitalbeløp som ikke kan skaffes av den enkelte alene. Betalingen av dette utstyret krever sammenhengende drift og langsiktig planlegging. Slike driftsformer faller naturlig for yngre mennesker som går sammen i driftslag, og som står på høyden av sin arbeidsevne. Eldre skogsarbeidere kan vanskeligere ta opp langsiktige kapitalkrevende driftsformer og finne sin plass i et yngre arbeidslag. Skogsveiene, bil og motorsykkel har gjort det mulig å unngå ukelange opphold i skogen. Men med dagpendling går meget tid vekk til reiser. De gamle koiene var primitive og maten skral. Men livet der ga likevel en følelse av fellesskap, nærhet og fortrolighet mellom arbeidskamerater som vi ofte savner på den moderne arbeidsplass.

Virksomheten i skogen har vært knyttet til industriens utvikling og forholdene på de store verdensmarkeder. Utbyggingen av treforedlingsindustrien har skjedd sprangvis, som et resultat av raske teknologiske endringer av produksjonen og av nye bruksområder for trevirke som råstoff. Markedsforholdene for de bearbeidede produktene har vært skiftende med virkning tilbake på tømmerprisen og på avvirkingen. Dette er et hovedproblem i vår skogbruksøkonomi. God skogskjøtsel og lønnsom skogsdrift forutsetter langsiktig planlegging og stabilitet i virksomheten. Men etterspørselen etter trevirke og virkeprisen kan være bestemt

av kortsiktige markedsforhold for de bearbejdede industriprodukter. Det er en viktig oppgave å oppnå mer stabile forhold over flere ledd i disse sammenknyttede virksomheter. Enkelte deler kan vi råde over gjennom samarbeid mellom myndighetene, skogeierne og industrien. Sammen med andre land må vi søke å komme fram til større stabilitet og oversikt over teknisk utvikling og internasjonale markedsforhold.

Etter den oversikt vi har i dag, vil behovet for trevirke stadig øke i de nærmeste årtier. Etterspørselen etter tremasse og cellulose er voksende. Mange taler om en framtidig fiberkrise. De tropiske skoger inneholder enorme muligheter for trevirke. Men økonomisk har det ikke vært lett å utnytte dette. Vi vet også for lite om de virkninger som en slik utnyttelse ville kunne ha for fornyelse, jordsmonn, livsmiljø og klimaforhold i disse områder av verden.

For Europa ventes behovet for import av trevirke å øke med nær 70 % i løpet av 1970-årene. Også Sverige, Finland og Norge ventes i økende grad å ha underskott på trevirke. For Norge er det for 1980 beregnet et importbehov utover vår egen avvirkning på 4 millioner kubikkmeter, for Finland noe mindre enn dette og for Sverige et importbehov på 18 millioner kubikkmeter. Med dette synes det å være gode muligheter for å gjøre større deler av våre skoger økonomisk driv-verdige. Samtidig blir tiltak for å fornye skogen og øke tilveksten mer lønnsomme.

En mer intensiv skogpleie krever planlegging, arbeidsinnsats og investeringer som menneskene først

om 50 til 100 år fullt ut vil kunne høste fruktene av. Dette er en oppgave som de nålevende mange tusen skogeiere ikke kan utføre hver for seg for de over hundre tusen enkelte skogeiendommer som vårt skogareal er stykket opp i. Denne oppstykking i til dels små eiendommer har fortsatt i de siste 10-år. Over 4/5 av den produktive skogen i landet er i privat eie, vesentlig hos enkeltpersoner. Skal disse eieformer være forenlig med en framtidsrettet og intensiv skogpleie, må det et omfattende samarbeid til mellom skogeierne og mellom myndighetene og alle de som har ansvaret for pleie, drift og utnyttelsen av landets skoger. Det er også nødvendig å se skogsdriften i sammenheng med jordbruket og med jordbruksstøtten. 3/4 av skogarealet eies av personer som også har jordbruk.

Målt i kubikkmeter er vår totale skogbestand større enn noen gang før i moderne tid. Sannsynligvis er den 1/3 større enn for 40 år siden. Skogreising og bedre skogpleie har virket med til den økte stående kubikkmasse. Men hovedårsaken til den økte bestand ligger i at vi ikke har nyttet mulighetene for avvirkning. Den årlige avvirkning har gjennomgående ligget flere millioner kubikkmeter under tilveksten. Skogbestanden er blitt grøvre og eldre. Og siden tilveksten i gammelskogen er mindre enn i yngre produksjonsskog, er den lave avvirkningen en dårlig bruk av våre muligheter i skogen.

Regjeringen har nylig lagt fram en melding til Stortinget om "Tiltak for økt avvirkning i

skogbruket". Den vil bli behandlet av Stortinget til høsten. Meldingen tar utgangspunkt i de konklusjoner Skogkommisjonen av 1951 kom fram til. Den sier at det med skogpleie og nyplanting ville være mulig å øke tilveksten til 24 millioner kubikkmeter i året i løpet av en 80-års periode. Dette er det dobbelte av tilveksten i dag. I 1973/74 ble det avvirket 8,7 millioner kubikkmeter for industrielt bruk. Allerede i dag gir skogbestanden muligheter for å ta ut ca. 11½ millioner kubikkmeter industrivirke uten at det blir nødvendig å senke dette kvantum senere. En god del skog trenger å bli fornyet. Det vil også være mulig å oppnå lønnsom drift av langt større deler av vårt produktive skogareal.

Regjeringen vil ta under overveielse en rekke tiltak for å øke avvirkningen, gjøre større deler av skogarealet økonomisk produktivt og skape mer stabile drifts- og lønnsomhetsforhold:

- hogsten bør ikke hemmes fordi det ikke har vært mulig å komme fram til en prisavtale for salgstømmer. Regjeringen vil få vurdert spørsmålene om lov om tvungen mekling i tømmerprisforhandlingene, og lov om voldgift for fastsetting av tømmerprisene. Flerårige prisavtaler og langsiktige leveringskontrakter vil bli overveiet,
- tilskottsordningene vil bli utvidet for å gjøre større deler av skogarealet økonomisk drivverdig og for å fremme fornyelse og langsiktig

skogpleie. Økte tilskott til skogsbilveier vil være det mest betydningsfulle virkemiddel for økt hogstkvantum. Det vil bli innført nye ordninger med støtte til drift i vanskelig terreng og til hogst av småvirke. Ordningene bør ses i sammenheng med tilskottene til skogkultur og ungskogpleie,

- en støtteordning for transporten vil bli foreslått for skogvirke på Vestlandet, Nord-Norge og i næringssvake områder på Østlandet, Sørlandet og i Trøndelag.

Det bør overveies å stille vilkår om avvirkning når det gis tilskott til skogsveier og driftsplanlegging. Slike vilkår bør også knyttes til enkelte tilskottsordninger i jordbruket. Med de eierforhold vi har mellom jord og skog bør det være en bedre samordning mellom skogpolitikken og deler av landbrukspolitikken. Økte bevilgninger til skogbruksformål bør dekkes innen rammen av en samordnet landbrukspolitikk. Slik skogen er oppstykket, er det nødvendig med et driftssamvirke som dekker større områder. Skogoppsynet bør medvirke til dette.

Arbeidskraften står sentralt i en politikk for økt aktivitet i skogen. Faste skogsarbeidere må sikres helårsarbeid. Arbeidere som også er knyttet til jordbruket, bør gis muligheter i skogen i vinterhalvåret. Folkene bør finnes i distriktet. Fortsatt må en vente at det vil bli en øking i avvirket kvantum pr. årsverk. Men skal en gradvis øke hogstkvantumet

til 10 - 11 mill. kubikkmeter salgsvirke mot under 9 mill. i senere år, kan dette vanskelig oppnås uten at avgangen av arbeidere fra skogbruket dempes ned. Dette yrke må stå fram som likeverdig med annet arbeide. Skogsarbeiderne må ha skikkelig lønn, sikkerhet i arbeidet og faglig status. Arbeidsulykker er det altfor ofte i dette yrket. Et eget utvalg arbeider med spørsmålet om å begrense yrkesskader og ulykker blant skogsarbeiderne.

Skogen har alltid tjent flere formål. Den har gitt råvarer til viktige industrier i treforedling og byggemateriale. Den har gitt beite for husdyr og grunnlaget for viltliv og jakt. Vi har lært å sette pris på skogen for rekreasjon og fritidsliv. Det har vanligvis vært mulig å ta vare på alle disse formål uten at det har oppstått alvorlige konflikter mellom dem. Skogsdrift og viltliv har levd side om side. Turfolk har brukt skogen som friområder. Reaksjonene i folket mot uforstandig skogpleie og misbruk av den frie ferdsel har vært sterke. Forståelsen for å verne om våre skoger og alt liv de rommer, er en grunnfestet holdning hos folk.

Skogen skal fortsatt tjene alle disse formål. Det vil være mulig uten alvorlig ulempe for skogsdriften, om en viser en viss varsomhet i driftsformer, aktsomhet overfor viltets livsvilkår, og legger vekt på en langsiktig skogpleie. Regjeringens forslag til endringer i lov om skogproduksjon og skogvern sikter mot å bevare dette.

I vår tid trues skogen av en ny fare: Virkningene på veksten og på alt liv av all den forurensning som skogene utsettes for. Den sure nedbøren synes å være alvorlig. Stadig større deler av våre skogområder utsettes for virkningene av svovelutslipp og annen forurensning, som først og fremst bringes inn med vind og vær fra de store industriområder i andre deler av Europa. Våre forskningsorganer har i flere år vært i gang med å kartlegge sur nedbørs virkning på skog og fisk. Enkelte resultater vil foreligge allerede i 1975. Regjeringen har tatt disse problemene opp med andre lands regjeringer. En internasjonal ekspertkonferanse planlegges holdt i Norge våren 1976, der resultater av denne forskning vil bli lagt fram.

I hele vår historie har skogen vært en av våre viktigste ressurser som har gitt levegrunnlaget for store folkegrupper. Skogskjøtsel og produksjon, framdrift og behandling av virke har gitt grunnlaget for en vid forgrening av industrielle virksomheter. Skogsarbeideren har under skiftende forhold alltid spilt en sentral rolle i denne utvikling. Hans arbeidsdag vil fortsatt være fylt av nye utfordringer, skapt av ny teknikk, nye driftsforhold og de krav vi stiller til vern og pleie av skog. Som før vil han møte disse nye utfordringer trygg på at han vil mestre dem.